

KINNITATUD

Tallinna Virmalise Lasteaia
direktori 11.03.2021
kk nr 1-2/13/2021

TALLINNA VIRMALISE LASTEAE ÕPPEKAVA

SISUKORD

KINNITATUD	1
1. SISSEJUHATUS.....	4
1.1. Liik ja eripära.....	5
2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PLANEERIMINE	7
2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja läbiviimise põhimõtted	7
2.2. Õpikäsitlus	8
2.2.1. <i>Lapse roll õppetegevustes</i>	9
2.2.2. <i>Õpetaja roll õppetegevuste juhtimisel</i>	9
2.2.3. <i>Kasvu- ehk arengukeskkonna loomise põhimõtted</i>	10
2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse üldine korraldus	11
2.3.1. <i>Lasteaia ning rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine</i>	11
2.3.2. <i>Päevakava koostamise põhimõtted</i>	12
2.4. Rühma tegevuskava planeerimine	14
2.4.1. <i>Rühma tegevuskava struktuur</i>	14
2.4.2. <i>Projektipõhise õppe kavandi koostamine</i>	15
2.4.3. <i>Õppe- ja kasvatustegevuse päevik</i>	15
3. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA EELDATAVAD TULEMUSED	16
3.1. Lapse arengu hindamine	16
3.1.1. <i>Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted</i>	16
3.1.2. <i>Lapse koolivalmiduse hindamine</i>	18
3.2. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted.....	18
3.2.1. <i>Erivajadustega lapse arengu toetamise korraldus</i>	19
3.2.2. <i>Eesti keele kui teise keele õpe</i>	21
3.3. Lapse eeldatavate üldoskuste tase vanuseastmeti.....	21
3.3.1. <i>Mänguoskused</i>	21
3.3.2. <i>Tunnetus- ja õpioskused</i>	23
3.3.3. <i>Sotsiaalsed oskused</i>	24
3.3.4. <i>Enesekohased oskused</i>	26
3.4. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad ning lapse eeldatavad tulemused vanuseastmeti	27
3.4.1. <i>Valdkond Mina ja keskkond</i>	27
3.4.2. <i>Valdkond Keel ja kõne</i>	33
3.4.3. <i>Valdkond Eesti keel kui teine keel</i>	37
3.4.4. <i>Valdkond Matemaatika</i>	39
3.4.5. <i>Valdkond Kunst</i>	42

3.4.6.	Valdkond Muusika	46
3.4.7.	Valdkond Liikumine	49
4.	LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS	53
5.	ÕPPEKAVA ARENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	54

1. SISSEJUHATUS

Tallinna Virmalise Lasteaia (edaspidi lasteaed) õppekava on õppe- ja kasvatustegevuse alusdokument, mis tugineb vabariigi valitsuse 29. mai 2008. aasta määrusele nr 87, nimetusega „Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava“. Lasteaia õppekava võetakse aluseks rühma tegevusekava koostamisel, õppe- ja kasvatustegevuse planeerimisel ning läbiviimisel, laste arengu, sh koolivalmiduse, jälgimisel ja hindamisel, töös AEV lastega, koostöös lapsevanematega ning nende nõustamisel õppe- ja kasvatusküsimustes.

Lasteaias toimub õppimine mänguliste tegevuste vormis, toetudes lasteaia õppekavas seatud õppe- ja kasvatusvaldkondade eesmärkidele ja sisule ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusele. Koolieelse lasteasutuse seadusest (RT I, 14.03.2011, 6) lähtudes väljastab Tallinna Virmalise Lasteaed õppekava läbinud lapsele koolivalmiduskaardi.

Tallinna Virmalise Lasteaia üldandmed:

Asukoht: Virmalise 24 ja Videviku 14, Tallinn, 10131

Liik: munitsipaallasteasutus

Õppekeel: eesti keel

Suurus: neli rühma

Lasteaed on avatud tööpäevadel kell 07.00 – 19.00

1.1. Liik ja eripära

Tallinna Virmalise Lasteaia eripära avaldub meie missioonis, visioonis ja põhiväärtustes.

MISSION – Lapsepõlv on olemise, otsimise ja maailma tundmaõppimise aeg.

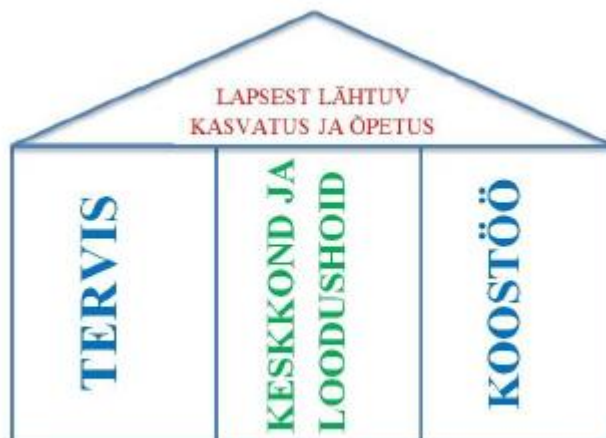
Iga laps on ainulaadne ja aktiivne õppija: uudishimulik, võimekas ja intelligentne isiksus. Üheskoos tegutsedes loome õpikeskkonna, kus iga laps saab toimetada talle omases rütmis ja sobivat õppimisstiili kasutades. Laps on ise oma õppeprotsessi kujundaja. Tunnustame iga lapse ainulaadsust ja nende erinevaid emotsionaalseid, füüsilisi, sotsiaalseid ja kognitiivseid vajadusi. Väärtustame lapsepõlve olemust. Koos lapsevanemate ja Uue Maailma kogukonnaga loome üheskoos lapsele koduse ja looduslähedase keskkonna. Anname väärtused edaspidiseks eluks. Püüame pakkuda lapsele rahulikku mängu- ja tegutsemisaega koos kaaslaste ja vanematega.

VISIOON – Pärl linna südames!

Pärl on Virmalise Lasteaia metafooriks, sellel on meie jaoks mitu tähendust. Virmalise Lasteaia on Kesklinnas kui majade vahel asuv saladuslik pärlikarp. Kõige keskmes asub laps, kes on meie maja pärl. Iga meie otsus ja tegevus on suunatud sellele, et lapsel oleks siin hea olla. Meie pedagoogilise filosoofia aluseks on lapsest lähtuv kasvatus ja õpetus, mida toetab projektõppe rakendamine. Lisaks hindame kõrgelt lasteaia personali, kellest igaüks on pärl, keda toetada ja motiveerida. Lasteaia seotud lapsevanemad, kogukond ja Uue Maailma piirkond on pärlid, kellega laste päevade rikastamiseks koostööd teeme.

MEIE MOTOKS ON: PÄRL IGAS PÄEVAS!

Oma lasteaias peame tähtsaks sellise arengukeskkonna loomist, kus lapsel on turvaline tegutseda ja õppida. Meie katusväärtuseks on **lapsest lähtumine** ja kolm sammasväärtust: keskkond ja loodushoid, tervis ning koostöö, mis annavad kindlad suunad, kuidas lapse heaolu tagada (vt joonis 1).

Joonis 1. Tallinna Virmalise Lasteaia põhiväärtused

Hoiame keskkonda ja loodust meie ümber

- Peame oluliseks meid ümbritseva keskkonna väärtustamist ja jätkusuutlikkuse tagamist. Loodust hoidvad eluviisid aitavad lapsel mõista oma tegevusi ja nende tagajärgi.

Teeme koostööd

- Tegutseme koos ühiste eesmärkide ja lapse heaolu nimel. Oleme lojaalsed lapse, lapsevanema ja üksteise suhtes. Oleme uhked oma lasteaia üle. Lapsevanemad on kõige olulisemad partnerid ja nende osalus on esmatähtis. Igasuguse koostöö aluseks on usaldus ja vastastikune austus.

Väärtustame tervist

- Pöörame tähelepanu tervislike eluviiside kujundamisele ja väärtustamisele. Peame oluliseks tervislikku toitumist ja õigeid toitumisharjumusi ning liikumisaktiivsust. Meie jaoks on tähtis nii laste kui ka töötajate tervis.

Tallinna Virmalise Lasteaia õppekava koostamisel, arendamisel ja täiendamisel osaleb kogu lasteaia personal ning lapsevanemate esindusest, õpetajate ja omavalitsuse esindajast koosnev hoolekogu. Direktor kinnitab lasteaia õppekava peale pedagoogilise nõukogu heakskiitvat otsust.

2. LASTEAIA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE PLANEERIMINE

2.1. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja läbiviimise põhimõtted

Üldeesmärk

Tallinna Virmalise Lasteaia õppe- ja kasvatustöö üldeesmärk on tagada kodu ja lasteasutuse koostöös lapse mitmekülgne ja järjepidev areng.

Õppetegevuse läbiviimise põhimõtteid rakendame lapse arengut ja sotsialiseerumist soodustavas keskkonnas. Selleks teevad lasteaed ja kodu koostööd, väärtustades humaanseid ja demokraatlikke suhteid ning eesti kultuuritraditsioone, vajadusel teiste kultuuride eripära arvestades.

Üldeesmärgist tulenevalt on laps õppeprotsessis aktiivne partner, kes omandab uued teadmised ja oskused uurides, katsetades, mitmete meelte abil tajudes, looduslikke materjale kasutades, eakaaslaste ja täiskasvanutega arutledes ning oma tegevust analüüsides. Seatud üldeesmärgist lähtuvalt toetab õppe- ja kasvatustegevus lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujunevad lapsel:

- terviklik maailmatunnetus ja positiivne minapilt;
- ümbritseva keskkonna mõistmine;
- hooliv suhtumine ümbritsevasse keskkonda ja loodusesse;
- mängu-, õpi-, sotsiaalsed- ja enesekohased oskused;
- esmased tööharjumused;
- kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest;
- Eesti rahvuskultuuri ja ajaloo väärtustamine;
- eetiline käitumine ja algatusvõime.

Õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted on loodud õppekava eesmärgi täitmiseks.

Tallinna Virmalise Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõteteks on:

- arvestame lapse individuaalsuse ja arengupotentsiaaliga;
- hoiame ja edendame lapse tervist ning toetame tema loomulikku liikumisvajadust;
- toetame lapse loovust;
- teame, et mäng on lapse põhitegevus, mille käigus laps omandab uusi teadmisi, oskusi, kogemusi ja käitumisreegleid, toetame läbi mängulise tegevuste lapse õppimishuvi;
- rakendame üldõpetuslikku tööviisi ja lapsest lähtuva pedagoogika põhimõtteid;
- tagame lapsele turvatunde ja eduelamused.

2.2. Õpikäsitus

Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Toetudes lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtetele, oleme teadlikud, et lapsed õpivad:

- toetudes kaasasündinud ja omandatud võimetele ning oskustele;
- erineva kiirusega;
- erineval meetodil;
- erineva stiiliga;
- läbi mängu ehk praktilistes tegevustes;
- erinevaid meeli kasutades;
- mitmekülgses arengukeskkonnas.

Tallinna Virmalise Lasteaia õpikäsituse aluseks on lapsest lähtuva pedagoogika põhimõtted. Lapse huvid on õppimise aluseks, kuid õpetaja kohandab ja struktureerib õpitava materjali vastavalt lapse arengutasemele (lähtudes lapse võimetest, kultuurilisest taustast, soost ja vanusest). Õppimine toetab lapse sisemist aktiivsust ja motivatsiooni, mille alusel konstrueerib laps ise õpitava tähenduse.

2.2.1. Lapse roll õppetegevustes

Lapse roll õppetegevuses on:

- olla uudishimulik ja esitada küsimusi, mis viivad rühmas uute projektideni;
- osaleda õppetegevuste planeerimisel ehk ta saab teha enda jaoks olulisi ja mõtestatud valikuid;
- olla õpetajale ja kaaslastele aktiivne partner, kes õpib erinevate meelte abil;
- tutvuda võimalusel uue õpiobjektiga sellele omases keskkonnas;
- õppida praktilistes ja mängulistest tegevustes;
- jagada oma teadmisi ja kogemusi teiste kaaslaste ja täiskasvanutega;
- analüüsida oma tegevust nii individuaalselt kui grupis tegutsedes

2.2.2. Õpetaja roll õppetegevuste juhtimisel

Õpetaja roll õppetegevuste juhtimisel on:

- toetuda õppetegevusi planeerides ja läbi viies ümbritsevale keskkonnale ja koduläheduse põhimõttele ehk teemasid käsitletakse lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale;
- luua lapsele õppimiseks sobiv kasvu- ja arengukeskkond;
- toetada lapse tegutsemisaktiivsust ja uudishimu: entusiasmi katsetada ja küsida;
- arutleda koos lastega, mida uurida ja kuidas vastuseid leida, olla lapse kõrval ka ise õppija rollis;
- hoida ja edendada lapse tervist ning tagada tema emotsionaalne rahulolu ja turvatunne;
- anda lapsele positiivset tagasisidet ja motiveerida last tundma rõõmu väikestest asjadest ja aidata toime tulla ebaõnnestumistega;
- pakkuda lapsele selliseid väljakutseid, millega laps saab hakkama või peab ennast pisut ületama;
- toetada lapse sotsiaalseid oskusi: eelkõige oskust teisi kuulata ja teiste arvamusega arvestada;

- analüüsida pidevalt oma tööd, lähtudes lasteaia ja rühma pika- ning lühiajalistest eesmärkidest.

2.2.3. Kasvu- ehk arengukeskkonna loomise põhimõtted

Kasvukeskkonna all mõistame lapsi ümbritseva vaimse, sotsiaalse ja füüsilise keskkonna kooslust, milles lapsed arenevad ja õpivad. Oleme veendunud, et lapsed õpivad kõigilt ja kõikjalt. Last ümbritsev kasvukeskkond peab toetama lapse arengut ja täitma põhimõtet, et laps on oma loomult aktiivne.

Lasteaia kasvukeskkonda luues jälgime, et see oleks:

- **lapse vanusest lähtuv ja temaga koos arenev** – last ümbritsev arengukeskkond muutub koos temaga ning pakub talle tegutsemiseks uusi ideid. Keskkonna muutmine näitab, et lapsed kasvavad ja arenevad ning rühmas tekivad uued ideed, mis leiavad rakendust läbi laste loovuse. Õpi- ja mänguvahendite uudsus annab lapsele võimaluse tutvuda uute asjadega, õppida nendega tegutsema ning luua uusi mängu
- **avatud, nähtav ja kättesaadav** – vahendite nähtavus aitab lastel ruumis orienteeruda ning loob tunde, et asjad on ruumis nende jaoks. Ise hakkama saamine ning endale tegevuse leidmine toetab lapse positiivse enesehinnangu kujunemist ja aktiivsust. Mängude ja õppevahendite kättesaadavus toetab laste iseseisvumist.
- **struktureeritud** – keskkond, mis loob lapsele kindlustunde ja arusaama, kuidas toimida. Eelkõige loome struktureerimisega lastele keskkonna, mis toetab tööd väikestes gruppides ning soodustavad kõne arengut ning annab lapsele ülevaate rühmas toimuvast.
- **õppimisvõimalusi ja valikuid** pakkuv – lapsel on võimalus valida erinevate tegevuskeskuste vahel, tegutseda üksi ja/või koos kaaslastega. Rühmas on loodud selgelt ja visuaalselt eristuv nn õppimis- ehk tarkusenurk, kuhu õpetaja koondab informatsiooni õpitava kohta.
- **turvatunnet ja emotsionaalset tuge** pakkuv – last ümbritseva kasvukeskkonna kujundus tagab nii füüsilise, vaimse, emotsionaalse kui ka sotsiaalse turvalisuse, kus üldine suhtlemine nii täiskasvanute kui laste vahel toetab meie lasteaia põhiväärtusi.

- **rühmades on loodud ja nähtaval kohal** vastastikusel lugupidamisel ning üksteise seisukohtade arvestamisel põhinevad **kokkulepped**, mis on õpikeskkonnas nähtaval ja täitmiseks nii lastele, õpetajatele kui lapsevanematele.

Lasteaias rakendatavad õpikäsituse põhimõtted aitavad meil arendada lapse suutlikkust: kavandada oma tegevust ja teha valikuid, seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega, kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes, arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle, hinnata oma tegevuse tulemuslikkust, tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

2.3. Õppe- ja kasvatustegevuse üldine korraldus

Tallinna Virmalise Lasteaia õppe- ja kasvatustöö korralduse aluseks on lasteaia õppekava. Õppeaasta algab 1. septembril ja kestab kuni järgmise kalendriaasta 31. augustini. Planeeritud õppe- ja kasvatustöö periood kestab 1. septembrist kuni 31. maini, kus 1. septembrist kuni 15. septembrini toimub laste (taas)harjumine lasteaia päevarütmis ja planeeritud õppetegevuste korraldusega. 1. juunist kuni 31. augustini toimub varemõpitu kordamine ja kinnistamine mänguliste tegevuste vormis, kus rõhuasetus on tegevuste läbiviimisel õues.

2.3.1. Lasteaia ning rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

Rühmas toimuvaid õppe- ja kasvatustegevusi ühendab omavahel valdkond *Mina ja keskkond*, mis on lõimitud teiste õppevaldkondadega: *Keel ja kõne, Matemaatika, Kunst, Muusika, Liikumine*.

Õppe- ja kasvatustegevused seovad tervikuks lapse elu ja ümbritsevat keskkonda käsitlevad teemad (kodulooline põhimõte). Teemade planeerimise aluseks on lasteaia eelmise õppeaasta analüüsis esile tulnud parendusettepanekud, laste huvid, aastaegade rütm, rahvakalender ja muud päevakajalised sündmused ning lapsevanemate ettepanekud.

Õppe- ja kasvatustöö läbiviimisel lähtutakse üldõpetusest ja lapsest lähtuvast pedagoogikast, kus lapsel on oluline roll oma õpikogemuste kujundamisel. Õpetajad rakendavad õppe- ja kasvatustegevuste läbiviimisel erinevaid meetodeid: vaatlemine, vestlemine, pildi järgi

jutustamine, teksti ette lugemine, küsimuste esitamine ja neile vastamine, õppekäigud, ekskursioonid, matkad.

Jooksva õppeaasta üldteema, eesmärgid ja tegevuskava kinnitatakse eelmise õppeaasta viimases pedagoogilises nõupidamises.

Õppeaasta üldteema ja laste huvid ning soovide põhjal koostatakse projektide teemad. Lähtuvalt valitud teemast tulenevad teiste õppevaldkondade sisu ja eesmärgid. Õpetaja saab vajadusel valdkondades püstitatud eesmärgi kuude lõikes muuta ja vahetada. Projekti raames käsitletav teema on avatud Projekti teema arengu suunamise ja rühmas vastava kasvukeskkonna loomise aluseks on laste algatus, huvi, pedagoogilise dokumenteerimise käigus saadud teave. Õppetöö suunamiseks kasutavad õpetajad õppekäike, katsete tegemist, koostavad koos lastega väljapanekuid jne.

Projektõppe raames toimuvad õppe- ja kasvatustegevused liigendatakse päeva jooksul toimuvateks mängulisteks tegevusteks. Nädalas toimuvad tegevused hõlmavad nii seni õpitu kordamist kui uue õppimist. Õppe- ja kasvatustegevuste vormidena kasutatakse mängu, rühmategevusi, valiktegevusi alarühmades, individuaalseid tegevusi.

2.3.2. Päevakava koostamise põhimõtted

Rühma õppe- ja kasvatusprotsess toetub lasteasutuses päevakavale, mis määrab laste eale sobiva päevarütmi, une- ja ärkveloleku aja, kus sujuvalt vahelduvad igapäevatoimingud, laste vabategevused ning õpetaja poolt kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Kogu päeva tegevused moodustavad seostatud ja tasakaalustatud terviku.

Päevakava koostamise aluseks on sotsiaalministri 1. oktoobri 2010. aasta määrus nr 61 (RT I 2010, 69, 526). Päevakava koostamine lähtub lasteasutuse lahtioleku ajast ja laste vanuserühmast. Päevakavas võimaldatakse lastele minimaalselt ühte puhkekorda, kestvusega vähemalt üks tund. Lapsed viibivad õues, sõltuvalt ilmastikust, iga päev 1-2 korda päevas.

Planeeritud muusika- ja liikumistegevusi viivad läbi erialase haridusega spetsialistid koostöös rühmaõpetajatega.

Avastajate rühma päevakava

7.00 - 8.45 saabumine lasteaeda, hommikused tegevused ja mäng

8.45 - 9.15 hommikusöök

9.15 - 11.30 õppe- ja kasvatustegevused ja mäng toas või õues

11.30 – 12.00 tuppale tulek ja ettevalmistused lõunaeineks

12.00 – 12.30 lõunasöök

12.30 – 15.00 ettevalmistused puhkeajaks; puhkeaeg

15.00 - 15.45 õhtused planeeritud tegevused ja mäng

15.45 – 16.15 õhtuode

16.15 – 19.00 vabad mängud ja tegevused toas või õues

Uudistajate rühma päevakava

7.00 - 8.45 saabumine lasteaeda, hommikused tegevused ja mäng

8.45 - 9.15 hommikusöök

9.15 – 12.15 õppe- ja kasvatustegevused ja mäng toas või õues

12.00 - 12.15 tuppale tulek ja ettevalmistused lõunaeineks

12.15 – 12.45 lõunasöök

12.45 - 15.00 ettevalmistus puhkeajaks; puhkeaeg

15.00 – 15.45 õhtused planeeritud tegevused ja mäng

15.45 – 16.15 õhtuode

16.15 – 19.00 vabad mängud ja tegevused toas või õues

Seiklejate rühma päevakava

7.00 - 8.45 saabumine lasteaeda, hommikused tegevused ja mäng

8.45 - 9.15 hommikusöök

9.15 – 12.15 õppe- ja kasvatustegevused ja mäng toas või õues

12.00 - 12.15 tuppale tulek ja ettevalmistused lõunaeineks

12.15 – 12.45 lõuna

12.45 - 15.00 ettevalmistus puhkeajaks; puhkeaeg

15.00 – 15.45 õhtused planeeritud tegevused ja mäng

15.45 – 16.15 õhtuode

16.15 – 19.00 vabad mängud ja tegevused

Rändajate rühma päevakava

7.00 - 8.45 saabumine lasteaeda, hommikused tegevused ja mäng

8.45 - 9.15 hommikusöök

9.15 – 12.30 õppe- ja kasvatustegevused ja mäng toas või õues

12.30 - 12.45 tuppja tulek ja ettevalmistused lõunaeineks

12.45 – 13.15 lõunasöök

13.30 - 15.00 ettevalmistus puhkeajaks; puhkeaeg

15.00 – 16.15 õhtused planeeritud tegevused ja mäng

16.15 – 16.45 õhtuode

16.45 – 19.00 vabad mängud ja tegevused

2.4. Rühma tegevuskava planeerimine

Rühma meeskond koostab iga uue õppeaasta alguseks rühma aasta tegevuskava. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik, lähtudes lapse huvidest ja hetkevajadusest ning ühiskondlikest muutustest. Õppimist toetavad praktilised tegevused. Rühma tegevuskava koostamisse on kaasatud lapsed, kogu rühma personal, sh abipersonal ja lapsevanemad. Rühma tegevuskava tutvustatakse lapsevanematele sügisesel koosolekul. Kevadisel koosolekul annavad rühmaõpetajad lapsevanematele tagasisidet jooksva õppeaasta tegevuskava täitmise kohta. Rühma tegevuskava asub elektroonsena keskkonnas www.eliis.ee.

2.4.1. Rühma tegevuskava struktuur

Rühma tegevuskava asub infokeskkonnas ELIIS ja selle struktuur koosneb järgnevatest osadest:

- Rühma päevakava
- Lasteaia õppeaasta teema ja üldeesmärgid
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted
- Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus 15
- Õppeaasta planeeritud sündmused kuude kaupa (www.eliis.ee keskkonnas valdkonna „Sündmuste kalender“ all)

- Projektide plaanid (koostatakse elektroonselt, asuvad www.eliis.ee keskkonnas)

Rühma tegevuskava (v.a delikaatsed isikuandmed) on lapsevanematele tutvumiseks välja pandud infosüsteemi ELIIS (www.eliis.ee) keskkonda.

2.4.2. Projektipõhise õppe kavandi koostamine

Projektipõhise õppe eelkavand (edaspidi *kavand*) koostatakse rühmades hiljemalt iga eelneva kuu viimase täisnädala alguseks. Rühma kavandis kajastuvad projekti teema, valdkondlikud eesmärgid, tegevusliigid ja tegevuste õppe-kasvatuslik sisu. Kavandi eesmärgid on sõnastatud lähtuvalt laste arengust, arvestades nii üldoskuste kui ka põhivaldkondade eesmäärke ja rühma laste arengutulemusi. Kavandi koostamisel osaleb kogu rühma personal. Muusika- ja liikumisõpetaja koostavad oma valdkonna tegevuskava, lõimides seda rühmade kuuplaanidega. Kavandi esialgne plaan pannakse paika vastavalt laste huvidele ja planeeritud tegevustele. Projekti lõplik kavand on valmis projekti lõppedes. Kavand on nähtav infokeskkonnas www.eliis.ee.

2.4.3. Õppe- ja kasvatustegevuse päevik

Õppe- ja kasvatustegevuse päevik on lasteaia kohustuslik dokument (Koolieelse lasteasutuse seaduse §32 alusel sätestatud määrus RT I, 02.09.2011, 1). Õppe- ja kasvatustöö päevikut täidavad rühmaõpetajad kogu õppeaasta jooksul.

Õppe- ja kasvatustegevuse päevikusse kantakse:

- lapse andmed (lapse nimi, sünniaeg, kodune keel ja aadress);
- vanemate (eestkostjate) kontaktandmed;
- lasteaia (ja rühma) õppeaasta teema, eesmärgid ja põhimõtted nende täitmiseks;
- õppe- ja kasvatustegevuste kirjeldus ja analüüs.

Täidetav õppe- ja kasvatustöö päevik on internetipõhine ning asub infosüsteemis ELIIS (www.eliis.ee).

3. LAPSE ARENGU HINDAMINE JA EELDATAVAD TULEMUSED

3.1. Lapse arengu hindamine

Lapsepõlv on inimese arengu üks etappe, kus toimuvad kõige suuremad muudatused indiviidi arengus. Iga lapse individuaalse arengu analüüsimine ja kirjeldamine aitab õpetajatel koguda lapse kohta teavet, mida saab kasutada koostöös lapsevanemaga lapse arengu tingimuste ja õppetegevuste korraldamiseks ning märgata lapse tugevaid ja tähelepanu vajavaid külgi.

Õpetaja seisukohast on hindamise põhiliseks eesmärgiks jõuda tervikliku arusaamiseni lapse oskuste ja võimete tugevatest ning parendamist vajavatest külgedest selleks, et luua iga lapse jaoks kõige sobivamad arengutingimused. Hindamise käigus kogub õpetaja sellist infot, mille alusel otsustab, kuidas konkreetse lapse arengut toetada. Seega lähtub hindamine lapsest ja on seotud õppe- ja kasvatustegevuse ning lapse arengu erinevate valdkondadega.

Lapse arengu analüüsimine ja hindamine on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös lapsevanemaga.

3.1.1. Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted

Lapse arengu hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Õpetajad viivad vaatlusi läbi kindla plaani alusel ning lapsi jälgitakse nii igapäevatoimingutes, vabamängus, vajadusel õpetaja suunatud tegevustes. Lapse arengu hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade tulemused. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi. Rühmaõpetajad tutvustavad lapsevanemale pedagoogilises nõukogus kinnitatud lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust. Vähemalt üks kord õppeaastas viib pedagoog lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse, mis:

- 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
- 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes.

Arenguvestluste tulemuste vormistamine

Arenguvestluste tulemuste kohta koostab rühma meeskond kirjaliku kokkuvõtte (lisa 1), kuhu on märgitud:

- lapse nimi ja vestlustel osavõtjad;
- lapse meelistegevused;
- lapse tugevused;
- lapsevanema ja õpetaja arvamused lapse arengu kohta;
- lapse arendamist ja tähelepanu vajavad küljed;
- lapsevanema ettepanekud ja ootused lasteaiale;
- lasteaia ja kodu kokkulepped lapse arengu toetamiseks.

Rühma pedagoogid koostavad igale rühma lapsele kodeeritud **kasvumapi**, mis sisaldab:

- Tiitelleht
- Tere tulemast ankeet – täidetakse lapsevanema poolt esimest korda lasteaeda tülles ja mida säilitatakse lasteaia kuni lapse kooli minekuni.
- Arengutabel (täidetakse jooksva õppeaasta kestel, põhjalikumalt vaadatakse õpetaja poolt üle enne arenguvestlust lapsevanemaga)
- Lapse tegevuse vaatlused (vaba mäng, vajadusel osalemine õppetegevuses)
- Erialaspetsialistide hinnang (vajadusel)
- Lapse arenguvestluse protokollid, kokkulepped
- IAK arenguliste erivajaduste korral
- Õpetaja valikul: lapse looming (iseloomulikud joonistused jm lapse eripära näitavad tööd); lapsesuu; joonistused kindlal regulaarsel teemal (nt. minu autoportree, pere) 1-2x aastas; intervjuud/vestlused; testülesanded (töölehed).
- Lapse areng ja arenguvestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

3.1.2. Lapse koolivalmiduse hindamine

Koolieelse lasteasutuse riiklikus õppekavas sätestatud 6-7aastase lapse eeldatavad üldoskused ja arengu valdkondlikud tulemused on aluseks lapse koolivalmiduse hindamisele. Koolivalmiduse hindamiseks ja lasteaia õppekava läbinud lapsele koostatakse koolivalmiduskaart, mille allkirjastab lasteaia direktor. Koolivalmiduskaardi koostavad rühma õpetajad, kaasates tugispetsialiste (logopeed, muusika- ja liikumisõpetaja). Lapsevanem võib esitada koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub koolikohustust täitma.

Koolivalmiduskaart sisaldab:

1. lapse üldandmeid (nimi, sünniaeg, kodune keel, lasteasutuses käidud aeg, juhtiv käsi);
2. üldoskuste arengu (mäng ja sotsiaalsed oskused, eneseteenindus, tunnetus- ja õpioskused) tulemused;
3. õppe- ja kasvatusvaldkondade (Mina ja keskkond, Keel ja kõne, Matemaatika, Eesti keel kui teine keel, Kunst, Muusika, Liikumine) tulemused;
4. arvamus lapse koolivalmiduse kohta;
5. koolivalmiduskaardi koostamisel osalenud pedagoogide nimed.

3.2. Erivajadustega lapse arengu toetamise põhimõtted

Erivajadustega laps, sealhulgas andekas laps, on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas.

Andekat last käsitleme kui last, kes väljapaistvate võimete tõttu suudab saavutada teatud valdkondades silmapaistvaid tulemusi. Andekate laste arendamiseks valib õpetaja lapsele õppetegevuseks jõukohast ja huvipakkuvat materjali, eelkõige tegevusi, mis arendavad lapse leidlikkust, loovust ja mälu.

3.2.1. Erivajadustega lapse arengu toetamise korraldus

Erivajadustega lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, milles osalevad rühmaõpetajad, õpetaja abi, muusika- ja liikumisõpetaja, juhtkonna esindaja, lapsevanemad. Meeskonnatöö toimimise eest vastutab lasteasutuse direktor. Vajadusel koostavad rühma pedagoogid õppeaasta algul koostöös juhtkonna ning lapsevanemaga lapsele individuaalse arenduskava (lisa 3). Samuti nõustatakse ja juhendatakse lapsevanemaid oma lapsega tegelemisel. Vähemalt üks kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendamisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest. Õppeaasta lõpus teevad rühmaõpetajad kokkuvõtte lapse arengust õppeaasta jooksul.

Laste arengut toetavad tingimused püütakse tagada kolmetasandiliselt, kus iga eelnev tasand on baasiks järgneva tasandi tõhusaks toimimiseks (Tabel 1).

Tabel 1. Laste arengu toetamise tasandid

Tasand	Tegevused	Teostajad	Soovitused
I Märkamise ja esialgne kaardistamine	Rühmas laste arengu jälgimine. Võimaliku mahajäämuse, eripärasuse või andekuse õigeaegne avastamine. Lapsevanema(-te) kaasamine probleemi olemuse selgitamiseks.	Õpetajad Õpetaja abid Liikumis-, ja muusikaõpetaja Lapsevanemad Logopeed (teenus-TÖNK, Rajaleidja)	Rühmasiseses töös on tähtsaim õpetajate ja õpetaja abide (assisstendi) suhtumine erivajadusega lapsesse, suutlikkus märgata ja soov toetada teistest erinevat last.
II Erivajaduse hindamine, täpsem vajaduste väljaselgitamine, nõustamine	Toimuvad täiendavad uuringud, mille käigus hinnatakse konkreetse lapse arengutaset. Vajadusel erivajadusega lapse suunamine Rajaleidja või TÖNK nõustamiskeskusesse, kes konkretiseerib eriabi vormi ja mahu ning suunab vajadusel lapse tema arengust lähtuvalt sobivasse	Lapse perearst Eriarstid Logopeed (vt I tasand) Õpetajad Liikumis-, ja muusikaõpetaja Lapsevanemad Lasteaia juhtkond	Enne erispetsialistide kaasamist toimub vajadusel täpsustav rühma- ja/või lasteaiasisene olukorra hindamine (korduv ja täpsem lapse käitumise vaatlus erinevates tingimustes, last ja tema kasvukeskkonda puudutava lisateabe

	<p>erilasteaeda/rühma. Samasse asutusse pöörduvad ka koolipikenduse taotlejad. Kõne- ja keelearengu probleemidega lastega viiakse läbi süvendatud kõne-uuringud, vajadusel soovitatakse lapsel pöörduda uuringuteks eriarstide (silma-, kõrvaarst, neuroloog, lastepsühhiaater jne) vastuvõtule.</p>		<p>kogumine, lapse võimete ja oskuste analüüs). Kõik last puudutavad küsitlused, vaatlused ja uuringud viiakse läbi ainult lapsevanema nõusolekul.</p>
<p>III Lapse arengu tasemele vastav õpetus ehk sekkumine</p>	<p>Arengukeskkonna kujundamisel arvestatakse last uurinud spetsialistide ja/või nõustamiskomisjoni soovitusi ning lapsevanema soove ja arvamust. Individualiseerimise võimalusteks on individuaalne lähenemine rühmaõpetajate ja ja õpetaja abi poolt, tegevuste individualiseerimine ja diferentseerimine. Õppekasvatustegevuse mahu optimeerimine. Vajadusel tugiisiku teenuse rakendamine. Lapsevanema kaasamine arendustegevusse. Vajadusel IAK rakendamine.</p>	<p>Õpetajad Õpetaja abi Liikumis,- tervise-ja muusikaõpetajad Lapsevanemad Logopeed (vt I tasand) Lapsevanem Lasteaia juhtkond</p>	<p>Kogutud teabe põhjal leitakse erivajadusega lapsele ja tema perele sobiv sekkumise viis ja toetusmeetmed.</p>

3.2.2. Eesti keele kui teise keele õpe

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, võimaldatakse eesti keele õpe. Rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles, omandavad mitte-eesti kodukeelega lapsed eesti keele:

- 1) lõimitud tegevuste kaudu, millele võib vajadusel lisanduda eesti keele tugiõpe;
- 2) täieliku keelekümbeluse metoodikat rakendades.

Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning metoodikat. Erivajadustega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

3.3. Lapse eeldatavate üldoskuste tase vanuseastmeti

Õppekavas eristatakse nelja üldoskuste rühma:

- 1) mänguoskused;
- 2) tunnetus- ja õpioskused;
- 3) sotsiaalsed oskused;
- 4) enesekohased oskused.

Erinevate valdkondade sisu lõimides toetatakse õppe- ja kasvatustegevustes üldoskuste kujunemist.

3.3.1. Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskustes ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

Kuni 3aastaselt	3 – 4 aastasel	4 – 5 aastasel	5 – 6 aastasel	6 – 7 aastasel
Matkib igapäeva olukordi läbi mängu (kodu-, automäng jne).	Matkib igapäeva olukordi läbi mängu ja aluseks saavad	Tunneb mängust rõõmu. Suudab mängule	Oskab mängida nii üksi kui ka koos teistega. Oskab teha valikuid	Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskendumata.

	teadmised inimestest, esemetest, tegevustest esemetega ja nende tähendusest.	kestvalt keskenduda.	mänguliikide vahel.	
Matkib lähedaste täiskasvanute tegevusi mängudes.	Näeb ja mõistab tegevuse taga teatud isikut, kes neid sooritab. Mäng põhineb isiklikul kogemusel.	Oskab oma kogemusi ja teadmisi ümbritsevast maailmast loovalt mängus kasutada.	Oskab avaldada mängude valikul oma arvamust ja vajadusel põhjendada.	Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.
Osaleb täiskasvanu juhendamisel erinevates mänguliikides (kodu-, ehitusmäng)	Osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes.	Oskab erinevaid mängu algatada. Osaleb erinevates mänguliikides.	Oskab jagada mänguasju, kooskõlastada mängu tegevust.	Algatab erinevaid mängu ja arendab mängu sisu.
Soovib tegutseda iseseisvalt, nii nagu täiskasvanu.	Soovib tegutseda iseseisvalt, nii nagu täiskasvanu.	Lepib kaaslastega kokku mängitavad rollid ning ka täidab neid.	Tagab mängus erineva sisuga rolle.	Täidab mängudes erinevaid rolle.
Saab aru 1-2 lihtsamast mängureeglist.	Saab aru lihtsamatest mängureeglitest.	Järgib mängureegleid ja selgitab neid vajadusel teistele mängijatele.	Täidab vähemalt ühte mängureeglit, mängib ausat mängu.	Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
Mängib õpetaja juhendamisel lihtsama sisuga vabamängu.	Mängib õpetaja suunamisel koos kaaslastega lihtsama sisuga mängu.	Oskab koos kaaslastega mängida, kokku leppida mängu teema, sisu jne.	Arendab iseseisvalt mängude sisu edasi.	Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
Suudab lühiajaliselt ilma tuttava mänguasjata mängida.	Suudab lühikest aega laenata oma mänguasju kaaslastele.	Jagab ja vahetab sõbraga mänguasju.	Mängib võistlusmänge, oskab võita ja kaotada.	Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus.
Kasutab mängus loovalt mõnda vahendit.	Asendab mängus loovalt mõne vahendi enda	Püüab mängudes loovalt kasutada	Lepib mängus kaaslastega kokku mõne vahendi loovas kasutamises.	Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

	ettekujutuse järgi.	erinevaid vahendeid.		
--	---------------------	----------------------	--	--

3.3.2. Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

Kuni 3aastaselt	3 – 4 aastasel	4 – 5 aastasel	5 – 6 aastasel	6 – 7 aastasel
Kõneleb suunatud küsimustega küsides kuni paari lausega olnud sündmusest.	Räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus, ning fantaseerib.	Räägib esemetest, mis pole kohal, ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib.	Innustub uuest teavest.	Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna.
Huvitub täiskasvanu juhendatud tegevusest.	Tahab suunatud ja praktilistes tegevustes koos täiskasvanu ning kaaslastega tegutseda.	Lahendab ülesandeid ja probleeme lähtuvalt keelelisest arengust ning saavutab kokkuleppeid kaaslaste ja täiskasvanutega.	Osaleb aktiivselt praktilistes tegevustes.	Mõtleb ni kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib vastavalt sellele ning kasutab arutlevat dialoogi.
Keskendub huvipakkuvale tegevusele kuni 10 minutit.	Keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümneid minutit.	Tegutseb lühikest aega iseseisvalt.	Tegeleb iseseisva tööga 20 minutit.	Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi.
Osaleb täiskasvanu juhendamisel tegevuses vähemalt 10 minutit.	Kavandab lühiajaliselt oma tegevusi.	Kasutab oma tegevust planeerides ja korraldades sisekõnet.	Viib iseseisvalt lõpule eakohased tegevused.	Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni.

Väljendab oma emotsioone kehaliselt (rõõmus, siis hüppab jne).	Väljendab oma emotsioone.	Reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga.	Kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides nii uudes kui sarnases kontekstis.	Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi.
Tunneb huvi uute mängude/materjalide vastu.	Tunneb huvi uute materjalide vastu.	Konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi, kasutades nii sümbolide, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte.	Selgitab teistele reegleid, kasutab sisekõnet kujutluste loomisel ja tegevuse planeerimisel, kasutab kõnet teiste informeerimisel.	Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada.
Eristab rühmi ühe tunnuse alusel.	Eristab rühmi ühe tunnuse alusel.	Eristab suunamisel rühmi ja oskab neid võrrelda.	Saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest.	Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel.
Tuletab täiskasvanu suunamisel meelde toimunud sündmusi, õpitud materjale.	Tuletab täiskasvanu suunamisel meelde toimunud sündmusi, õpitud materjale.	Kasutab täiskasvanu suunamisel teadmiste talletamisel lihtsamaid mälustrateegiaid .	Kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiitselt lihtsamaid meelde-jätmise viise (mälustrateegiad) .	Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

3.3.3. Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

Kuni 3aastaselt	3 – 4 aastaselt	4 – 5 aastaselt	5 – 6 aastaselt	6 – 7 aastaselt
Reageerib täiskasvanu hääletoonile (vaiksemalt,	Saab aru tunnete põhiilmingutest	Hakkab mõistma teiste inimeste tundeid ja mõtteid.	Tahab rääkida oma tunnetest: armastus, rõõm, mure.	Püüab mõista teiste inimeste tundeid ing arvestab neid

valjemalt).	(naeratamine, nutmine).			oma käitumises ja vestluses.
Vastab täiskasvanule ühe sõnaga.	Osaleb dialoogis.	Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt ning orienteerub oma suutlikkuses.	Tahab kuuluda eakaaslastega ühte gruppi.	Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu.
Teab 2-3 olulisemat rühmareeglit positiivses võtmes (toas kõnnime, räägin vaikse hääletooniga jne).	Teab rühmas kokkulepitud reegleid.	Aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi. Jälgib reeglite täitmist teiste poolt.	Sõnastab ja järgib püsivalt viite rühmareeglit.	Osaleb rühma reeglite kujundamisel.
Osaleb 5-10 min täiskasvanu juhitud tegevuses.	Osaleb ühistegevuses täiskasvanu suunamisel.	Tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega.	Tahab teistega koostööd teha.	Oskab teistega arvestada ja teha koostööd.
Tunneb huvi teiste laste tegevuste vastu.	Loob lühiajalisi sõprussuhteid.	On tundlik teiste hinnagute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut.	Saab ise teiste lastega sõbraks.	Loob püsivaid sõprussuhteid.
Teab, mis on oma, mis on võõras.	Teab, mis on oma, mis on võõras.	Vahetab sõbraga oma mänguasju.	Jagab sõbraga oma mänguasju.	Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest.
Tahab hästi käituda.	Tahab hästi käituda.	Kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada verbalselt.	Oskab põhjendada hea ja halva käitumise erinevust.	Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel.
Teab enda sugu.	Teab poiste ja tüdrukute erinevusi.	Oskab kirjeldada, mille poolest inimesed üksteisest erinevad.	Suhtub hoolimata erinevustest teistesse heatahtlikult.	Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad.
Korrigeerib oma käitumist, kui sellele tähelepanu juhitakse.	Korrigeerib oma käitumist, kui sellele tähelepanu juhitakse.	Rakendab oma käitumises viisakusreegleid.	Põhjendab, miks on vajalik viisakusreegleid järgida.	Järgib kokkulepitud reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme.
Väljendab mängimisel erinevad emotsioone.	Küsimisel vastab oma muljete ja meeleolude kohta.	Küsimisel ja suunamisel avaldab arvamust.	Avaldab vajadusel oma arvamust.	Selgitab oma seisukohti.

3.3.4. Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel laps:

Kuni 3aastaselt	3–4 aastaselt	4–5 aastaselt	5–6 aastaselt	6–7 aastaselt
Nimetab täiskasvanu juhendamisel emotsioone.	Nimetab oma emotsioone.	Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest.	Arvestab eakaaslaste ja täiskasvanu tunnetega.	Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, nt rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.
Väljendab rõõmu meelepärases mängus.	Rõõmustab õnnestumise üle.	Oskab nimetada tegevusi, milles meeldib osaleda.	Nimetab, mille poolest erineb teistest.	Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.
Käitub täiskasvanu korralduste järgi.	Käitub täiskasvanu korralduste järgi.	Oskab avalikus kohas käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	Oskab avalikus kohas käituda ning teab, mida tohib, mida mitte.	Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele.
Valib koos täiskasvanuga meelepärase mängu.	Valib koos täiskasvanuga meelepärase mängu.	Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades tema sõnavara ja maneere.	Kooskõlastab vajadusel oma tegevused kaaslastega.	Algatab mängu ja tegevusi.
Tegutseb omaette, kuid huvitub ka täiskasvanu suunatud mängust.	Tegutseb omaette, ilma täiskasvanu osaluseta.	Tegutseb väikeses grupis koos eakaaslastega.	Suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.	Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.
Tutvub esmaste tervist hoidvate tegevustega (käte pesemine pärast tualetis käimist, enne söömist jne).	Mõistab täiskasvanu abiga tegevusi, mis on tervisele kasulikud või kahjulikud.	Nimetab tegevusi, mis on tervisele kasulikud või kahjulikud.	Selgitab, kuidas hoida enda ja teiste tervist.	Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning oskab ohutult käituda.

Harjutab iseseisvalt riidesse panekut ja söömist.	Eneseteenindamisel vajab mõningates olukordades täiskasvanu abi.	Eneseteenindamisel vajab vähest abi ja soovib abistada täiskasvanuid nende töödes.	Tuleb toime eneseteenindamisega ja teeb meeeldi erinevaid töid.	Saab hakkama eneseteenindamisega ja tal on kujunenud esmased tööharjumused.
Täiskasvanu suunamisel asetab vahendid oma kohale.	Täiskasvanu suunamisel asetab vahendid oma kohale.	Suhtub oma rühma vahenditesse hoidvalt.	Tegevuse lõppedes paneb vahendid enda kohale.	Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

3.4. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad ning lapse eeldatavad tulemused vanuseastmeti

Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lõimivad tegevused Õppe- ja kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika. Valdkondade kaupa esitatud õppesisu ja -tegevuste lõimimisel lähtutakse üldõpetuslikust põhimõttest.

3.4.1. Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kultuuri traditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

Sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud

väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;

looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;

tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järelt tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonnas *Mina ja keskkond* laps:

TEEMA	Kuni 3 aastasel	3–4 aastasel	4–5 aastasel	5–6 aastasel	6–7 aastasel
MINA	Teab oma eesnime. Teab oma sugu.	Teab oma ees- ja perekonnanime. Teab oma sugu. Teab oma vanust või näitab seda sõrmedel.	Oskab öelda oma nime, vanuse ja soo (tüdruk, poiss).	Suudab lühidalt kirjeldada iseennast ja oma huvialasid.	Tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huvisid jms.
PERE JA SUG	Nimetab ja osutab oma pereliikmetele (ema, isa, õde, vend).	Nimetab pereliikmeid: ema, isa, õde, vend. Teab perekonnanime (ema, isa, õde, vend) nimesid.	Kirjeldab oma perekonda (nimi, sugulusaste, elukoht) Nimetab kodu asukoha: linnas (tänav, linn),	Teab oma elukohta. Kirjeldab oma kodu: eramu, korter, talumaja.	Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.

ULAS ED			maal (talukoha nimi). Kirjeldab pereliikmete koduseid tegevusi ja nimetab oma kohustusi nende hulgas.		
KOD U	Tunneb huvi täiskasvanu tegevuste vastu ning matkib neid. Matkib lihtsamaid töövõtteid (koristamine jne).	Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. Matkib lihtsamaid töövõtteid (laualt tolmu pühkimine). Asetab töövahendid kokkulepitud kohta.	Oskab nimetada vanemate ameteid. Kirjeldab üldtuntud elukutseid. Loetleb tuntumate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid. Põhjendab mängu- või töökoha korrastamise vajadust.	Oskab nimetada pereliikmete elukutseid. Teab ja oskab kirjeldada erinevaid elukutseid ning nende vajalikkust. Soovib osaleda jõukohastes kodutöodes.	Nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid. Mõistab töö ja vastutuse tähtsust. Selgitab raha otstarvet.
TÄH TPÄE VAD, PÜH AD JA KOM BED	Osaleb pidupäevade tähistamisel. Vastab küsimisel pidupäeva kohta.	Räägib oma sünnipäevast (kuidas tähistatakse). Nimetab küsimise korral pühadega seotud tegevusi.	Teab oma rahvust ja keelt ning riigi tähtsamaid sümboleid. Oskab nimetada sündmusi, mille puhul heisatakse riigilipp. Oskab nimetada Eestis elavaid erinevaid rahvusi.	Kirjeldab tähtpäevi peres. Oskab kirjeldada tuntumaid rahva-kombeid (vastlad, mardipäev, kadri-päev) ja nendega seotud tegevusi. Teab kodumaa sümboolikat (riik, pealinn, rahvuslill, -lind, -kivi, -puu)	Nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone.
LAST EAE D	Osutab küsimisel oma lasteaia-kaaslastele ning õpetajatele. Suudab rühmas leida oma koha	Oskab nimetada oma rühma nime. Suudab rühmas leida oma koha (voodi, kapp, käterätik).	Nimetab oma lasteaia ja rühma. Kirjeldab oma tegevusi ja mängu. Nimetab lasteaia-töötajaid ja nende tegevusi.	Orienteerub lasteaia liikudes ka teistes rühmades.	Teab oma lasteaia asukohta ja seal töötavaid inimesi.

	(voodi, kapp, käterätik)				
SÕPRU S JA ABIVA LMIDU S	Osutab või ütleb oma sõbra nime.	Oskab haiget saanud sõpra lohutada.	Oskab kirjeldada oma sõpra. Oskab sõpra lohutada, abistada, andeks paluda ja leppida.	Märkab kaaslast ja oskab teistega arvestada. Oskab kirjeldada inimeste erinevusi.	Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused.
ÜLDINI MLIKU D VÄÄRT USED JA ÜLDTU NNUST ATUD KÄITU MISRE EGLID	Osutab küsimise peale kehaosadele. Järgib olulisemaid (2-3) rühma kokkuleppeid.	Järgib olulisemaid rühma kokkuleppeid. Osutab küsimise peale kehaosadele.	Teab mõistete õige ja vale tähendust. Nimetab tervist hoidvaid tegevusi (nt tervislik toitumine, piisav kehaline aktiivsus, piisav uni ja puhkus, mäng, hea tuju, meeldivad suhted). Oskab nimetada kehaosaid ja teab nende vajalikkust.	Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine. Kirjeldab, kuidas hoida enda ja teiste tervist (näited tervisliku käitumise ja riskikäitumise vältimise kohta). Teab, mis on haigus. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (nt suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald).	Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku. Järgib isikliku hügieeni nõudeid.
TURVA LISUS JA TÄHEL EPANE- LIKKU S	Abi vajades pöördub õpetaja poole.	Teab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.	Oskab õnnetuse korral täiskasvanu poole pöörduda ja ohtlikku situatsiooni kirjeldada.	Nimetab kohti, esemeid, aineid ja tegevusi, mis võivad olla ohtlikud. Oskab esmast abi anda.	Julgeb keelduda (ühis)tegevus(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik.
TERVIS E VÄÄRT USTA- MINE	Peseb täiskasvanu abiga käsi ja nägu.	Tajub hetkeolukorrast lähtuvalt ümbritseva keskkonna mõju enda tervislikule seisundile.	Nimetab, kuidas ümbritsev keskkond võib mõjutada inimese tervislikku seisundit.	Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond võib mõjutada tervist.	Teab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist.

HAM MAS TE TERV IS	Tutvub hambapesu hügieeni-tarvetega.	Tunneb ja teab hammaste hooldamise vahendeid.	Peseb hambaid täiskasvanu juhendamisel. Nimetab hammaste tervise jaoks vajalikke tegevusi (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine).	Selgitab, miks tekib hambakaaries. Järgib hammaste hooldamise ja hoidmise põhimõtteid igapäevaelus.	Järgib hammaste hooldamise põhitõdesid ja hügieeni.
INIMES E MÕJU LOODU SELE	Täiskasvanu suunamisel viskab prügi prügikasti.	Täiskasvanu suunamisel tutvub keskkonda säästvate eluviisidega. Mõistab ja teab, et looduses peab heaperemehelikult käituma (nt. lilli nopitakse vaasi panekuks ja prügi visatakse selleks ettenähtud kohta).	Teab, et vett ja elektrit on vaja säästlikult kasutada. Mõistab, et joogivett on vaja kokku hoida (nt.hambapesu, nõudepesu, joogiks võetud vesi). Mõistab, et elektrit tuleb kokku hoida (nt.kustutab toast lahkudes tule).	Kirjeldab põhjusi, miks vett ja elektrit on vaja säästlikult kasutada. Oskab hoida enda ümber puhtust looduses, kodu ümbruses jm. Mõistab ja selgitab looduse taastootmise vajadust (nt. miks on vaja puid ja muid taimi istutada).	Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt. Mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale.
KODU KOHA LOODU S: TAIME D, LOOM AD JA PUTUK AD	Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. Osutab või nimetab küsimisel lille, puud, muru, putukat, looma.	Tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest. Oskab osutamise korral nimetada metsa, muru, lille, puud.	Nimetab erinevaid vee-kogusid. Oskab nimetada mets- ja koduloomi, kirjeldada nende välimust ja öelda, kus nad elavad. Oskab nimetada tuntumaid taimi, puid, seeni, marju ja putukaid. Teab putukate elupaiku.	Oskab kirjeldada kodukoha loodust (mere ääres, park, mets, suur puu jne), nimetada ning iseloomustada mets-loomi, koduloomi ja putukaid. Oskab nimetada teravilju, mida kasu-tatakse söögiks või mis kasvavad	Teab ja kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid puid, taimi, seeni, linde ja loomi.

				kodukoha lähedal põldudel.	
ÖÖ JA PÄEV, NENDE VAHEL DUMINE	Eristab päeva ja ööd.	Eristab ning nimetab päeva ja ööd.	Teab päevale ja ööle iseloomulikke tegevusi	Oskab nimetada kõiki aastaaegu ja neid iseloomustada.	Teab ja kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates aja-tsüklites: ööpäev, nädal, aastaring.
VALGUSE, VEE, ÕHU JA TOITAINETE TÄHTSUS	Teab, et taim ja loom vajab kasvamiseks vett ja toitu.	Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett, valgust ja õhku.	Oskab kirjeldada erineva temperatuuri mõju taimedele, loomadele ja inimesele.	Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad.
ERINEVAD ILMASTIKUNÄHTUSED	Teab mõisteid lumi, vihm, päike, tuul, pilv.	Oskab küsimise korral iseloomustada ööd (on pime) ja päeva (on valge). Oskab nimetada talve ja suve iseloomulikke nähtusi (talvel sajab lund, on külm; suvel saab ujuda, on soe). Oskab nimetada erinevaid ilmastikunähtusi (sajab lund, vihma, päike paistab).	Eristab ning nimetab päeva ja ööd (päeva ja öö vaheldumise iseloomustamine ning seostamine taimede ja loomade tegevusega).	Nimetab ilmastikunähtusi ja kirjeldab neid. Teab õhu vajalikkust ja kasutamist.	Selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest.
ÕHUTURVALISUS	Osutab esemele, mis võib haiget teha	Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (nt. nuga, käärid).	Selgitab, et õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole. Selgitab, miks ei tohi võõrastega kaasa minna.	Nimetab kohti, esemeid ja aineid, mis võivad olla ohtlikud (nt. trepid, rõdu, aknad, kuum toit/vedelik, lahtine tuli, ravimid, terariistad, kemikaalid, elekter, veekogud,	Kirjeldab ja teab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses ja mujal ümbritsevas keskkonnas.

				ehitised). Nimetab tegevusi, mis võivad olla ohtlikud (nt. talvel jääle minek; mängimine ohtlikes kohtades, nt tänaval, ujumine täiskasvanu järelevalveta; turvavarustuseta rattasõit).	
LIIKL USK ASV ATUS	Teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i> . Liigub ohutult kolonnis täiskasvanu juhendamisel.	Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline). Teab mõisteid <i>sõidutee</i> ja <i>kõnnitee</i> .	Teab, kuidas sõiduteed ületada. Teab turvavöö ja turvatooli vajalikkust sõidukis. Oskab selgitada, kus ja kuidas helkurit kanda.	Oskab kirjeldada oma teekonda kodust lasteaeda. Teab olulisemaid liiklusmärke. Teab, kuidas ületada ristmikku. Oskab kasutada hädaabinumbrit 112.	Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga ohutult sõita.

3.4.2. Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna Keel ja kõne sisu:

Keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika;

suhtlemine: jutustamine ja kuulamine;

lugemine ja kirjutamine: lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;
- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonnas *Keel ja kõne laps:*

TEEMA	Kuni 3 aastaselt	3-4 aastaselt	4-5 aastaselt	5-6 aastaselt	6-7 aastaselt
SUHTLEMINE	Osaleb dialoogis, vastab vähemalt ühe sõnaga. Väljendab oma soove ühe kindla sõnaga (palun anna, vs lapse enda sõna).	Osaleb dialoogis: esitab küsimusi, väljendab oma soove ja vajadusi.	Algatab täiskasvanuga dialoogi ka väljaspool tegevus-situatsiooni.	Oskab vestluses oma korda oodata.	Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel;

	Laps õpib eeskju näitel kasutama sõnu palun ja aitäh.	Kasutab sõltuvalt suhtluseesmärgist erinevat intonatsiooni ja hääle-tugevust (teatamine, küsimine, palve jne).	Küsib täiskasvanult küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.	Püsib vestlemisel/jutustamisel teemas.	Arvestab kaasuhtleja ja suhtlemise paigaga.
		Kommenteerib enda ja/või kaaslaste tegevust 1-2 lausungiga.	Mõistab teksti, mis pole otseselt seotud tema kogemustega.	Reageerib vastavalt kuuldu sisule.	Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
	Vastab pildi olustiku kohta küsides vähemalt ühe sõnaga.	Kirjeldab täiskasvanu abiga olustikupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.	Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmustest mõne lausega.	Annab pildi sisu edasi täislausetega. Jutustab kuuldu loo ümber.	Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda. Jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid.
	Hakkab moodustama lihtlauseid.	Kasutab kolmekuni viiesõnalisi lihtlauseid tuttavates tegevustes.	Kasutab kõnes eri- tüüpi liht-, koond- ja põimplauseid.	Kasutab kõnes erinevat tüüpi lihtlauseid.	Kasutab kõnes aktiivselt lihtlauseid.
GRA MMA TIKA	Laps kasutab kõnes osastavat kõnet tuttavamate sõnades (ema, isa, õpetaja). Laps kasutab kõnes „kas“ küsimust.	Kasutab kõnes õigesti tegusõna käskivat kõneviisi (nt. istu, joonista). Kasutab kõnes õigesti -ma ja -da tegevusnime. Kasutab nimi- ja tegusõnu, mis väljendavad tajuta-vaid objekte ja nähtusi.	Kasutab kõnes omadussõna võrdlusastmeid. Kasutab tingivat kõneviisi.	Kasutab kõnes grammatiliselt õigeid vorme. Kasutab kõnes enamasti õigesti umbisikulist tegumoodi (loetakse, pesti).	Kasutab kõnes kõiki käände-ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses.
SÕNA VARA	Laps kasutab enda kohta kõnes	Kasutab kõnes värvust, suurust, mõningaid üldnimetusi ja tagasõnu	Kasutab kõnes mõningaid vastand-sõnu. Kasutab kõnes mõningaid	Kasutab kõnet info saamiseks. Kasutab kõnes mõningaid samatähenduslikk	Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab

	„mina“ sõna.	ruumisuhete tähistamiseks.	iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu. Kasutab kõnes aega väljendavaid nimisõnu.	e sõnu (jookseb, lippab, sibab).	vajadusel ise sõnu moodustada.
HÄÄLDAMINE	Kõnes on eristatavad sõnad, mis tähendab kindlaid igapäevaseid inimesi ja -tegevusi.	Hääldeb õigesti enamikku häälikuid. Eristab kuulmise järgi tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu üksteisest, osutades pildile või objektile.	Hääldeb õigesti kõiki emakeele häälikuid. Hääldeb õigesti kolme- kuni neljasilbilisi sõnu. Hääldeb õigesti sageli kasutatavaid võõrsõnu.	Tunneb enamikku tähestikku. Eristab sõnas häälikuid. Määrab hääliku asukoha sõnas.	Hääldeb oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid.
KIRJALIK KÕNE	Laps huvitub lasteraamatust, leiab seal enda jaoks tuttavaid elemente.	Vaatab üksi ja koos täiskasvanuga pildiraamatuid, kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid etteloetud tekste.	Kuulab ettelugemist, olles seejuures aktiivne. Tunneb kuulates iseseisvalt ära hääliku sõnades.	Loeb üksikuid lihtsamaid sõnu.	Tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjaõigust ära mõned sõnad.
	Kritseldab paberile erinevaid jooni.	Matkib kirjutamist.	Kirjutab õigesti üksikuid sõnu trükitähtedega.	Oskab kirjutada oma nime ja lihtsamaid sõnu.	Kirjutab joonistähtedega ühe- kuni kahesilbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega.
LUULETUSE ÕPPIMINE	Kordab järele lihtsama luuletuse sõnu.	Loeb peast või kordab järele ühe- kuni kaherealist luuletust.	Loeb peast kuni neljarealist liisusalme, luuletusi.	Teab peast lugeda vähemalt neljarealist luuletust.	Teab peast emakeelseid luuletusi ja laule.

3.4.3. Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

Kuulamine: eakohaste tekstide mõistmine, arusaamine baassõnavara ulatuses;

kõnelemine: igapäevane suhtlemine rutiintegevustes ja läbivõetud teemade ulatuses;

Eesti kultuuri tutvustamine: rahvalooming, rahvussümbolid, riiklikud ja rahvalikud tähtpäevad.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;
- pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonnas Eesti keel kui teine keel laps:

TEEMA	Kuni 3-aastaselt	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
KUULAMINE	Laps kuulab vaikselt esitatud lugu. Laps kordab igapäevaseid eestikeelseid sõnu (tere, palun, aitäh, anna, võta, aita).	Tunneb huvi eesti keele vastu. Kuulab ja tajub eesti keele kõla.	Reageerib adekvaatselt lihtsamatele korraldustele. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist. Mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.	Reageerib adekvaatselt eesti keeles antud korraldustele. Kuulab eestikeelset ettelugemist või jutustamist ning tunneb kuuldu pildil ära. Mõistab õpitud küsimusi. Tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.	Mõistab lihtsamat argiteemalist eesti-keelset kõnet. Kuulab ja mõistab kõnet, mis on vahetult seotud õpitud suhtlusesituatsiooniga. Mõistab etteloetud või jutustatud eakohase eestikeelse teksti põhisisu. Tunneb ära õpitud/ omandatud sõnad ja väljendid ning mõistab neid.
KÕNELEMINE	Laps oskab suunavate küsimuste abil rääkida lihtsama loo/luuletuse sisust. Kordab järele lihtsamaid sõnu.	Kordab järele lihtsamaid sõnu. Laps räägib oma kogemuse põhjal paari lihtlausega oma kodust, emast/isast, mänguasjast).	Teab õpitud lihtsamaid viisakusväljendeid. Tunneb aktiivset huvi asjade nimetuste vastu. Kordab järele õpitud sõnu ning kasutab neid tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks. Oskab vastata lihtsamatele küsimustele.	Kasutab õpitud viisakusväljendeid. Kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks. Oskab koostada lihtsamaid fraase ja lauseid. Kasutab endast rääkides sõna <i>mina</i> . Vastab küsimustele õpitu piires.	Tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid ning kasutab neid oma kõnes. Teab peast mõnda eestikeelset laulu või luuletust.
EESTI KULTUURI TUTVU	Laps tutvub tähtsamate eesti rahvussümbolitega (lipp, lind, laul).	Tunneb huvi Eesti rahvussümbolite vastu. Osaleb rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel. Tutvub lihtsamate	Tunneb ära Eesti lipu ja oskab seda kirjeldada. Oskab nimetada, mis riigis ta elab. Tunneb huvi Eestis tähistatavate rahvakalendri	Tunneb Eesti rahvussümbolite ära Eesti lipu, rahvuslille ja -linnu ning oskab neid nimetada. Oskab nimetada mõningaid Eestis	Teab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid, tuntud inimesi. Teab ja oskab Eesti rahvussümbolitest kirjeldada Eesti lippu, rahvuslille

STAMI NE	Osaleb rahvakalendri tähtpäevade tähistamisel Tutvub lihtsamate eestikeelsete liisusalmidega.	eestikeelsete liisusalmidega.	tähtpäevade vastu. Tunneb huvi eesti rahvaloomingu vastu.	tähistatavaid riiklikke ja rahvuslikke tähtpäevi. Oskab laulda mõnda tuntud eesti lastelaulu. Teab mõnda eestikeelset liisusalmi.	ja –lindu ning nimetab vähemalt kaks eesti rahvustoitu. Oskab kirjeldada mõne Eestis tähistatava tähtpäevaga seotud kombeid, sh oma kogemuste põhjal. Oskab laulda mõnda lihtsamat eesti rahvalaulu. Tunneb ära eesti rahvarõivad.
-------------	--	-------------------------------	---	---	--

3.4.4. Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes;
- oskab robotikavahendeid kasutades sooritada lihtsamaid programmeerimistoiminguid.

Valdkonna Matemaatika sisu:

Hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine: esemete rühmitamine, võrdlemine ja arvude rida;

suurused ja mõõtmine: esemete suurustunnused, mõõtevahendite kasutamine;

geomeetrilised kujundid: kujundite omadused, ruumilised ja tasapinnalised kujundid.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatilisel kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu;
- innustatakse last looma robotikavahendeid rakendades erinevaid konstruktsioone, mis rikastavad lapse mängu ja igapäevategevusi.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonnas *Matemaatika* laps:

TEEMA	Kuni 3-aastaselt	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
HULGAD LOENDA MINE, ARVUD JA ARVUTA MINE	Tutvub mõistetega üks ja mitu; vähe ja palju.	Otsustab, kas nimetatud ese kuulub või ei kuulu moodustatud hulka. Paaride moodustamisega saab teada, et esemeid on võrreldavates hulka-des sama palju, ühepalju ehk võrdselt. Loendab viie piires ja tunneb arvude rida 5-ni.	Rühmitab esemeid, olendeid kahe erineva tunnuse alusel. Võrdleb esemete hulki paaridesse seades ning otsustab, mida on rohkem kui, vähem kui. Tutvub arvudega 10ni.	Loendab 12 piires, teab arvude rida 12ni. Oskab nimetada antud arvule eelnevat/järgnevat arvu. Tunneb numbrimärke. Võrdleb arve (on suurem/väiksem kui). Paneb kokku kahe hulga esemed ja liidab. Võtab ühest hulgast esemeid ära ja lahutab.	Mõtestab arvude rida 12ni. Liidab ja lahutab viie piires ning tunneb ja kasutab vastavaid sümboleid (+, -, =). Oskab koostada matemaatilisi jutukehi kahe etteantud hulga järgi.

<p>SUURU SED JA MÕÕT MINE</p>	<p>Leiab kuni 5 eseme erinevused ja sarnasusi.</p>	<p>Võrdleb (järjestab) kahte eset suuruse, pikkuse, laiuse järgi ja kasutab kõnes vastavaid mõisteid.</p>	<p>Järjestab esemeid kõrguse järgi. Järjestab kolme eset suuruse, laiuse ja kõrguse järgi.</p>	<p>Järjestab kuni viite eset suurustunnuse järgi. Leiab vaadeldavast objektist silma järgi suurema/väikse ma/sama suure ning kontrollib objekte kõrvutades. Hindab kaugust silma järgi. Mõõdab pikkust, laiust ja kõrgust kokkulepitud mõõtevahendiga . Järjestab esemeid raskuse ja paksuse järgi.</p>	<p>Teab igapäevaelus kasutatavaid pikkusmõõte cm, m ja km, massimõõtu kg ning mahumõõtu liiter; rahaühikuid euro ja sent ning kasutab neid mängutegevust es. Mõõdab pikkust, raskust ja vedelikku kokkulepitud mõõtevahendiga.</p>
<p>GEOMEETRIILISED KUJUNDID</p>	<p>Laps õpib täiskasvanu juhendamisel tundma erinevaid geomeetrisi kujundeid (ring, kolmnurk ja nelinurk).</p>	<p>Eristab kolmnurka ja nelinurka ning leiab kujunditega sarnaseid esemeid rühmtoast, õuest ja tänavalt.</p>	<p>Näeb ja oskab kirjeldada ruudu ning ristküliku sarnasusi ja erinevusi ning leida sarnaseid kujundeid ümbritsevast.</p>	<p>Koostab mustreid, laob kujunditest pilte. Rühmitab kujundeid vormi, suuruse, värvuse vm järgi.</p>	<p>Eristab ruumilisi kujundeid (kuup, kera, risttahukas, püramiid) tasapinnalistest kujunditest (ruut, ring, ristkülik ja kolmnurk).</p>
<p>ORIENTAAL TEEMAD</p>	<p>Tunneb igapäevaste tegevuste põhjal ära hommiku ja õhtu.</p>	<p>Leiab aasta- aegadele iseloomulikke tunnuseid (piltidelt, vestluses vms). Eristab hommikut ja õhtut (kirjeldab tegevusi).</p>	<p>Teab ööpäeva osi hommik – päev - õhtu – öö; kirjeldab tegevusi ja sündmusi eile-täna- homme.</p>	<p>Kirjeldab tegevusi erinevatel nädalapäevadel ja teab nädalapäevade järjestikuseid nimetusi. Eristab mõisteid kiiresti- aeglaselt, varsti, hiljem, kohe.</p>	<p>Teab kuude nimetusi ning enda sünnikuud ja – päeva. Määrab kellaaega täistundides ning koostab päevakava. Kasutab kõnes õigesti sõnu enne, praegu, hiljem-varem,</p>

					noorem- vanem.
ORIENTE ERUMIN E RUUMIS ja HOOVIA LAL	Teab talle tuttavate ruumide otstarvet (tualett, rühmaruum, garderoob). Orienteerub hoovialal: teab, kus on liivakast, kiik, ronila jne.	Määrab laste ja esemete asukohta enda suhtes; ülal-all, ees-taga jne.	Määrab enda asukohta teiste laste ja asjade suhtes. Määrab vasakut ja paremat poolt.	Määrab eseme asukohta teise eseme suhtes: all-peal, kohal, keskel, äärel, vasakul- paremalOrienteerub ruumis (õues) juhendite järgi.	Orienteerub tasapinnal (paberil).
ROBOOT IKA	Tutvub legoklotside ehitusvõima lustega (ehitab mitmekords et torni jne).	Ehitab legoklotsidest erinevaid esemeid.	Paneb joonise järgi kokku lihtsama legokonstruktori.	Tutvub lihtsamate käsklustega robotikaprogra mmis.	Teab, kuidas robotika- vahendeid kasutades konstrueerida lihtsamaid masinaid ja neid käivitada.

3.4.5. Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna Kunst sisu:

kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;

kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;

tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;

kunstiteoste vaatlemine: vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonna *Kunst* laps:

TEEMA	Kuni 3-aastaselt	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
KUJUTAMINE JA VÄLJENDAMINE	Kujutab endale tuttavaid esemeid talle omasel moel.	Kujutab esemeid ja nähtusi oma tajumise ja nägemuse seisukohalt.	Leiab esemele, nähtusele iseloomulikke omadusi vaatlemise teel.	Kujutab natuurist inspireeritud asju, objekte jne isikupäraste sümbolitega, mis olemuselt täiendavad ja muutuvad keerukamaks.	Leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil.
		Valib mõtte teostamiseks sobivaimana tunduvad vahendid.	Valib meelepäraseid meisterdamisvahendeid ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö.	Kasutab oma töö kujutamisel, lähtuvalt teemast, erinevaid meelepäraseid vahendeid.	Kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid.
KUJUNDAMINE/PAIGUTAMINE	Tegutseb suunamisel ja ergutamisel ühe teema piires.	Tegutseb suunamisel ja ergutamisel ühe teema piires.	Kasutab emotsioonide, nähtuste, esemete jne kujutamiseks värvitoone oma seostest ja tunnetest lähtuvalt.	Paigutab kujutatavad esemed oma töö suuruse suhetest lähtuvalt.	Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid.
VOOLIMINE	Tutvub plastiliinidega. Muljub, näpistab, rullib ja veeretab voolimismaterjale.	Oskab voolida kera- ja silindrikujulisi vorme. Oskab vajutada voolimispulgaga augukesti.	Muudab voolimismaterjalide kuju neid pigistades ja venitades. Oskab voolimisel ühendada lihtsamaid esemeid silumise teel ühest kuni kolmest ühetaolisest tükist.	Õõnestab ümarrvormi süvendit pöidlaga vajutades. Nii ümar- kui ka piklikke vorme töödeldes loob soovitud esemeid.	Kasutab iseseisvalt tuttavaid voolimismaterjale, arvestades nende eripära.

MEISTERDAMINE	Kortsutab pehmemat paberit, rebib paberist suuremaid tükke, katab aluspinna pintsliga abil liimiga.	Oskab käsitleda kleepimistöö vahendeid (liim, pintsel, lapp, liimipulk). Rebib paberitükikesi. Omab algteadmisi kääride kasutamisest. Laob kujundid aluspaberile vabalt ja üksteise kõrvale.	Rebib ja lõikab paberist ribasid ja kujundeid ning kleebib need sõltuvalt töö olemusest. Lükib paelale, traadile vms auguga esemeid. Koostab elementidest lihtsa kordumiskeemiga mustririba eseme ääri kaunistamiseks. Kujundab koos täiskasvanuga täht-päevakaardi sündmuse meelega sobivate motiividega.	Valib meelepärased meisterdamisvahendid ning neid omavahel ühendades või materjale kombineerides loob oma töö. Valib kaunistusmotiivi ja kannab juhendamisel šablooni või templi abil selle enda poolt valitud kohale esemel.	Kujundab või täiendab oma tööd, kleepides sellele erinevast materjalist tükke, objekte jne. Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks. Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest.
JOONISTAMINE	Teeb erinevaid jälgi, püüdes paberil piires (täpid, erinevad jooned).	Tõmbab suunamisel vertikaalseid ja horisontaalseid jooni ja kujutab ümarvorme.	Joonistab ning värvib pindu värvi- ja söega, muutes joonte tihedust. Kasutab joonistusvahendeid liigse surveta.	Joonistab keerukamate sümbolitega jooni ja kujundeid. Kujutab inimest otse-ja külgsuunas.	Kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu.
MAALIMINE	Õpib tundma põhivärve, trüüb näpuvärvidega, tõmbab pintsliga erinevaid jooni.	Kasutab õigesti pintslit. Oskab tõmmata pintsliga lihtsaid ümaraid vorme ja vertikaal- ning horisontaaljooni.	Võtab pintslile vajaduse korral lisaks värvi ja katab pindu. Teeb objektidele väiksemaid detaile pintslivajutuste ja -tõmmetega.	Kasutab õpitud tehnikaid oma maalimistöös kujundamisel ja loomisel.	Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö.

<p>KUNSTI VAATLE MINE, VESTLUS ED KUNSTIS T</p>	<p>Vaatleb kunstiteid, kuulab vestlust kunstiteid, leiab enda pildi teiste omade seast.</p>	<p>Tunneb ära oma kunstiteid teiste tööde seast. Näitab teistele oma tööd, oskab sellest rääkida.</p>	<p>Vaatleb omal algatusel raamatu-illustratsioone ja kunstiteid ning esitab nende kohta küsimusi ja avaldab arvamust. Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töös kujutanud ning nimetab, mis materjale ta on oma töös kasutanud.</p>	<p>Jutustab küsimuste toel, mida ta on oma töös kasutanud. Suhtub heasoovlikult kaaslaste töödese.</p>	<p>Kirjeldab kunstiteid, nende värve ja meeleolu. Fantaseerib ja jutustab teose juurde ka loo: mis juhtus enne, mis juhtus pärast.</p>
---	---	---	--	--	--

3.4.6. Valdkond Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

Laulmine: eakohased rahva- ja lastelaulud;

muusika kuulamine: erinevad muusikažanrid, muusikapala iseloomustamine;

muusikalis-rütmiline liikumine: enese loov väljendamine, kehahoiak;

pillimäng: mängimine ansamblis, erinevatel pillidel mängimine, kaasmäng muusikapaladele.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega;

- muusikat kasutatakse lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu Keel ja kõne, Kunst jne
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusika on igapäevaelu osa nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonnas *Muusika laps*:

TEEMA	Kuni 3-aastaselt	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
LAULMINE	Oskab kuulata ja jälgida lihtsaid lastelaule, püüab koos õpetajaga lihtsaid lastelaule kaasa laulda.	Huvitub laululistest tegevustest; püüab õpetajaga kaasa laulda (lauldes kaasa nt üksikuid silpe, sõnu, laululõike). Osaleb laulude esitamises (plaksutab või laulab kaasa).	Laulab rühmaga samas tempos. Laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule.	Laulab väljahingamisel loomuliku häälega. Esitab laule rühmaga samas tempos. Laulab peast teistega koos mõningaid rahva- ja lastelaule.	Laulab ilmekalt, lähtudes laulu ja teksti karakterist. Laulab peast õpitud rahva- ja lastelaule ning esitab neid rühmas.
MUUSIKALIS-RÜTMILINE LIIKUMINE	Tunnetab muusika rütmi (kiire, aeglane), oskab muusika järgi liikuda (kõnd, jook, plaksutamine, kükitamine, lehvitamine).	Liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit (nt kõnd ja jook, päkkadel kõnd, ühe ja vaheldumisi kahe jalaga koputamine, keerutamine paarilisega).	Väljendab muusika meeleolul liikumise kaudu (loov liikumine vms). Tantsib, kasutades eakohaseid tantsuelemente (nt põlvetoestikõnd ja –jook, liikumine hanereas ja ringis). Osaleb laulumängudes.	Muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite vaheldumise põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit (nt liigub hanereas ja ringis nii üksi kui paaris). Esitab õpetaja seatud tantse, kasutades õpitud tantsuelemente.	Liigub ja tantsib sünkroonis teistega, kasutades nt hüpaksammu ja eesgaloppi. Kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt (nt muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi).

<p>MUUSIK A KUULAM INE</p>	<p>Tunnetab muusika algust ja lõppu. Tunneb rõõmu kuulatavast muusikapalast või laulust.</p>	<p>Reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule (nt plaksutab, kõigutab keha vms).</p>	<p>Kuulab laulu ja muusikapala. Väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumisega. Tunneb kuulmise järgi ära mõningaid õpituid laule.</p>	<p>Kuulab laulu ja muusikapala huviga. Väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste (liikumise, laulmise, pillimängu) kaudu. Järgib tempot ja rütmi kehalise liikumisega. Tundes ära õpitud laulu (nt. kuuldes nii meloodiat kui sõnu), hakkab laulma.</p>	<p>Eristab vokaal- ja instrumentaal- muusika lihtsamaid žanre (hällilaul, marss, tantsuviis, rahvalaul). Väljendab loovalt muusika kuulamisest saadud elamusi, toetudes oma kogemusele kuulatud pala suhtes (nt jutustab, mida kuulis muusikas).</p>
<p>PILLIM ÄNG</p>	<p>Tunneb lihtsaid lastepille ja oskab nendel mängida. Oskab kasutada kehapilli.</p>	<p>Mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal.</p>	<p>Mängib rütmipille (nt kõlakarpe, trummi, kuljuseid, pandeirat) muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks. Eristab kuulates neid tämbri järgi.</p>	<p>Mängib ja tunneb kuulates tämbri järgi ära õpitud rütmipille. Mängib rütmisaateid lasteriimidele ja – lauludele. Ansambli mängu s osaledes alustab ja lõpetab koos teistega, mängib nendega ühes tempos. Mängib tamburiini, kõlatoru, võrutrummi ja kastanjete.</p>	<p>Mängib rütmi- ja meloodiapillidel (nt puuagoogo, taldrik, guiro, triangel, kõlaplaadid) lihtsamaid ostinato kaasmänge (lühikest korduvat rütmi-, viisi- või meloodialõiku). Mängib pilliansambelis.</p>

3.4.7. Valdkond Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

Kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;

põhiliikumised: tasakaaluharjutused, põhiliikumiste koordineeritud sooritamine;

liikumismängud: sportlike elementidega mängud;

erinevad spordialad: spordiala põhitõed;

tants ja rütmika: enese liigutamine rütmi järgi, liikumise kaudu emotsioonide väljendamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordineeritud, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust.

Õppe- ja kasvatustegevuse tulemusel valdkonnas *Liikumine laps:*

TEEMA	Kuni 3-aastaselt	3-4 aastasel	4-5 aastasel	5-6 aastasel	6-7 aastasel
LIIKUMIS TEADMIS ED	Sooritab harjutusi aktiivselt ja entusiastlikult.	Valib õpetaja korraldusel teiste riiete hulgast välja võimlemisriided. Sooritab harjutusi õpetaja korralduste ja sõnalise seletuse järgi. Järgib meelde tuletamise korral hügieeninõudeid.	Teab spordivahendite nimetusi ning kasutab erinevaid spordivahendeid (nt topispall) ohutult, sobival viisil ja kohas. Õpitud tegevustes kasutab ohutuid liikumisviise.	Talub kaotust võistlusmängude s. Teab ja kasutab mõisteid õpitud terminoloogia piires. Mõistab hügieeninõuete olulisust. Õnnetuse või ohu korral teab, kuidas kutsuda appi täiskasvanu.	Nimetab erinevaid spordialasid ja mõne Eesti tuntuma sportlase. Keskendub sihipärasele kehalisele tegevusele. Liikudes ja mängides peab kinni üldistest ohutusreeglitest (valides sobivad paigad ja vahendid).
PÕHILIIKUMISED	Suudab ronida ja roomata üle ja läbi väikeste takistuste. Kõnnib piiratud pinnal. Säilitab kõndides ja joostes sihi. Hüpitab käes palli ja jälgib selle suunda.	Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides ja õpitud harjutustes. Teeb koordinaatsiooni, tasakaalu ja osavust arendavaid harjutusi.	Kasutab põhiliikumisi aktiivses tegevuses ja mängudes. Sooritab staatilist tasakaalu nõudvaid harjutusi. Teeb harjutusi väikevahenditega.	Käsitseb väikevahendeid aktiivses tegevuses. Ronib varbseinal vahelduva sammuga ning täidab lisaülesandeid.	Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud ja rütmilised. Säilitab paigal olles ja liikudes tasakaalu. Kasutab harjutusi tehes mõlemat kätt korraga, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.
LIIKUMIS MÄNGUD	Mängib koos juhendaja ning kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	Mängib matkiva sisuga kuni kahe reegluga kõnni- ja jooksumänge. Mängib iseseisvalt aktiivse liikumisega mängu. Pingutab	Mängib kollektiivseid võistlusmänge. Osaleb jõukohastes teatevõistlustes (nt joonejooksud). Tunnustab nii enda kui ka vastas	Käsitseb mängu- ja spordivahendeid loovmängudes.	Võistleb kombineeritud teatevõistlustes (nt takistusriba läbimine). Mängib sportlike elementidega mängu (korvi

		end rühmategevustes ühise eesmärgi nimel.	meeskonna edu.		visked, jalgpall jne). Organiseerib ise liikumismänge. Kasutab ausa mängu põhimõtteid ning peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.
SPORDI ALAD: VÕIMLE MINE	Sooritab ettenäitamise ja juhendamise järgi asendeid ja liikumisi. Jookseb veereva vahendi (pall, rõngas) järel.	Sooritab võimlemisharjutusi (ja nende kombinatsioone) eri asenditest ja erinevate vahenditega. Teeb harjutusi ettenäitamise ja juhendamise järgi ühtses tempos õpetaja ning kaaslastega. Hoiab oma kohta erinevates rivistustes: kolonnis, ringis, viirus.	Teeb vahenditega (palliga, hübitsaga) harjutusi eakohaselt tehniliselt õigesti. Valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvaid harjutusi tehes. Sooritab tasakaalu, painduvust ja osavust arendavaid harjutusi.	Valitseb harjutusi tehes oma liigutusi ja kehahoidu. Säilitab dünaamilistes harjutustes tasakaalu.	Valitseb oma liigutusi nii ruumis, maastikul kui ka tänaval. Orienteerub mänguväljakul ning sooritab kujundliikumisi, olles kolonnis esimene. Sooritab painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid tegevusi.
SPORDIAL AD: KELGUTA MINE, SUUSATA MINE	Saab hakkama kelgul istumisega ja tasakaalu hoidmisega mäest laskudes.	Veab tühja kelku. Sõidab kelguga iseseisvalt nõlvakust alla. Liigub suuskadel otsesuunas, liigub käte abil ja keppide toel.	Veab üksi, kahekesi, kolmekesi kelgul kaaslast. Kelgutab mäest alla, tites eriülesandeid (nt haarab esemeid). Suusatades kasutab libisemist.	Suusatab vahelduva libiseva sammuga. Käsitseb suusavarustust õpetaja abiga.	Osaleb kelguvõistlustel (kaugusele, täpsusele). Sõidab nõlvakust alla põhiasendis. Suusatab koordineeritud liikumisega. Käsitseb suusavarustust iseseisvalt.
TANTS JA RÜTMIKA	Sobitab juhendaja abil liikumist muusika järgi.	Kõnnib, jookseb ja hüpleb rütmiliselt muusika järgi. Sooritab õpetaja juhendamisel liigutusi muusika järgi erinevas tempos.	Jäljendab liikumisega erinevaid rütme. Liigub vastavalt muusika tempo kiirenemisele ja aeglustumisele. Liigub muusika	Kohandab oma liigutusi etteantud rütmiga. Kasutab lihtsamaid tantsusamme üksi ja rühmas tantsides.	Sooritab rütmiliikumisi ühel ajal kaaslasega. Liigub enda tekitatud rütmi järgi ning vahelduva tempoga kiirelt

			järgi iseseisvalt ja vabalt.		aeglasele. Väljendab liikumise kaudu emotsioone. Kasutab liikudes loovalt vahendeid (linte, rätikuid, rõngaid).
VABA AEG JA LOODUS- LIIKUMIN E	Suudab mängida vabamängus mõnda aega iseseisvalt.	Teeb kaasa kuni 500m pikkuse rännaku ja püsib kolonnis.	Kasutab spordi- ja mänguväljakute vahendeid sihipäraselt. Orienteerub koos õpetajaga.	Orienteerub rännakul õpetaja juhiste järgi.	Tegutseb iseseisvalt mängu- ja spordiväljakul. Mängib lihtsamaid maastikumänge.

4. LAPSEVANEMATEGA KOOSTÖÖ PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Iga lapse täisväärtuslik ja terviklik areng sõltub perekonna ja lasteaia usalduslikust koostööst. Lasteaia õpetajad teevad lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

- Õpetaja teavitab lapsevanemat regulaarselt lapse arengust ja õppimisest ning õppe- ja kasvatustegevuse korraldusest.
- Rühmaõpetajad toetavad, nõustavad ja abistavad lapsevanemaid õppe- ja kasvatusküsimustes.
- Lapsevanemal võimaldatakse osaleda õppe- ja kasvatustöö kavandamises ja läbiviimises ning anda tagasisidet lasteasutuse tegevusele. Lapsevanemaid kaasatakse erinevate (ühis)sündmuste ja tegevuste kaudu lasteaia igapäevategemistesse.
- Sügisesel koosolekul arutavad õpetajad koos lapsevanematega läbi nii lasteaia kui rühma õppe- ja kasvatustöö eesmärgid ja põhimõtted. Õppeaasta tegevuskava täitmise kohta saavad lapsevanemad tagasisidet kevadisel koosolekul.
- Infot lasteaia toimuvatest sündmustest saavad lapsevanemad rühmapersonalilt. Samuti toimub infovahetus lapsevanemate ja lasteaia personali vahel erinevaid koostöövorme kasutades.

Koostöövormid lapsevanematega:

- rühmakoosolekud toimuvad vähemalt 2x aastas;
- hoolekogu koosolek viiakse läbi vähemalt kord kvartalis;
- kevadel toimub uutele lapsevanematele lasteaeda tutvustav koosolek;
- arenguvestlus toimub vastavalt rühma tegevuskavale, lasteaeda tülles ja koolieelses rühmas sügisel; nooremates vanuseastmetes jooksva õppeaasta teisel poolaastal;
- individuaalsed vestlused ja ümarlauad (vastavalt vajadusele);
- rühma meililist;
- ELIIS-i keskkonnas on ülevaade õppe- ja kasvatustöö planeerimisest ja jooksvad teated;
- rühma ühissündmused;
- ülelasteaialised sündmused;
- lasteaia koduleht.

5. ÕPPEKAVA ARENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Tallinna Virmalise Lasteaia õppekava arendamisel ja täiendamisel juhindutakse:

- koolieelse lasteasutuse tegevust reguleerivatest seadustest ja määrustest;
- pedagoogilise nõukogu otsustest;
- välis- ja sisehindamise aktidest ja pidaja ettekirjutustest.

Lasteaia õppekava vaadatakse õpetajate poolt üle iga-aastase õppeaasta kokkuvõtte koostamise ajal. Ilmnunud parendused kooskõlastatakse pedagoogilises nõukogus, kuulates ära hoolekogu arvamuse ning vastu võetud täiendused kinnitab lasteaia direktor.

1. Kooskõlastatud Tallinna Virmalise Lasteaia hoolekoguga: 15.10.2018 protokoll nr 2-7/4, otsusega nr 3.
2. Kooskõlastatud Tallinna Virmalise Lasteaia pedagoogilises nõukogus 30.10.2018, protokoll nr 2-6/4, otsus nr 1.
3. Täiendused kooskõlastatud Tallinna Virmalise Lasteaia hoolekoguga: 09.03.2021 protokoll nr 1-4/1/2021, otsusega nr 1.
4. Täiendused kooskõlastatud Tallinna Virmalise Lasteaia pedagoogilises nõukogus 15.02.2021, protokoll nr 1-5/1/2021, otsus nr 1.